

Vaikutusten ennakkoarviointi, eteläinen kouluverkko

PERUSTIEDOT VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI KOHTEESTA

Asia: Eteläisen alueen (Karhunmäki, Suhmura, Niittylahti ja Reijola) kouluverkko

Toteutusvaihtoehto: Uuden koulun rakentaminen Reijolaan tai Niittylahteen, Reijolan tai Niittylahden koulun lakkauttaminen

Arvioitu päätösaikataulu: 12/2025

Valmistelijat: Koulutus- ja nuorisajohtaja, opetuspäällikkö

Vaikutuksen arvioissa huomioidaan:

1. Eri ikäiset kuntalaiset
2. Vammaiset huomioiden eri vammaisryhmät
3. Kaupungin organisaatio ja henkilöstö
4. Kaupungin talous
5. Ympäristö

1. ERI IKÄISET KUNTALAISET

1.1 Vaikutus erityisesti johonkin tiettyyn ihmisryhmään

Kouluverkkomuutos koskettaa alakouluja, vaikutus on siis erityisesti alakouluikäisiin ja heidän perheisiinsä.

Joensuussa on käynnissä eteläisen kouluverkon uudelleen tarkastelu. Kuntaliiton ohjeiden mukaisesti hankkeista, joilla on suoria tai epäsuoria merkittäviä vaikutuksia lapsiin, on tehtävä lapsivaikutusten arviointi. Lapsivaikutusten arvioinnissa esitystä muutoksesta tarkastellaan siitä näkökulmasta, miten lapsen oikeudet toteutuvat. Raportti tuo esiin mahdollisia vaikutuksia ja esittää, mihin asioihin on hyvä kiinnittää huomiota. Lapsivaikutusten arviointi on osa laajempaa ennakkovaikutusten arvioinnin kokonaisuutta.

Lapsivaikutusten arvioinnin yhteydessä kuultiin Reijolan ja Niittylahden koulujen oppilaita sekä henkilöstöä kyselyiden avulla. Kyselyyn vastasi 275 oppilasta, joista 66% Niittylahden koulun oppilaita ja 34% Reijolan koulun oppilaita. Henkilöstön kyselyyn vastasi 20 henkilöstön edustajaa. Kuntalaisia/huoltajia kuultiin 6.11.2025 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa, sekä kuntalaisille annettiin mahdollisuus lausua mielipiteensä kirjallisesti 21.10-10.11.2025 aikana. Oppilaat vastasivat kyselyyn koulussa oppituntien

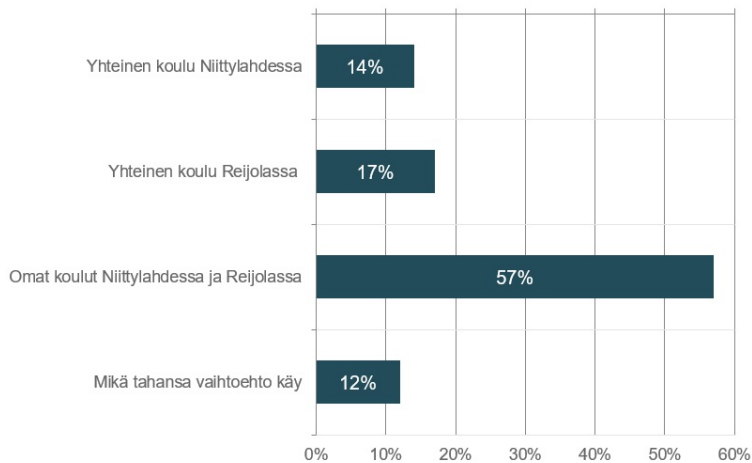
aikana. Henkilöstökysely oli jaettu kahteen osaan, jossa toisessa arvioitiin lapsivaikutuksia ja toisessa henkilöstövaikutuksia.

Oppilailta ja henkilöstöltä kysyttiin mikä esitetyistä vaihtoehtoista olisi heidän mielestään paras.

Oppilaiden vastaukset:

Mikä näistä olisi sinusta paras vaihtoehto

Vastaajien määrä: 271

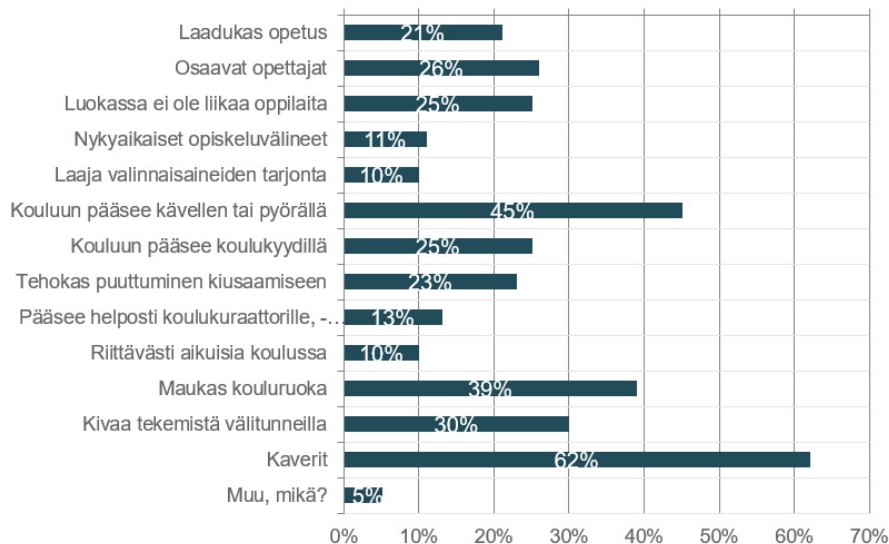
Lähde: Reijolan ja Niittylahden koulut - kysely lapsille

Oppilaiden vastauksista nousee esille toive kouluista sekä Reijolassa, että Niittylahdessa. Kuitenkin 17 prosenttia oppilaista katsoi yhden yhteisen koulun Reijolassa olevan paras vaihtoehto ja 14 prosenttia katsoi yhteisen koulun Niittylahdessa olevan paras ratkaisu. 12 prosentille oppilaista sopi mikä tahansa vaihtoehto.

Kyselyn perusteella oppilaiden mielestä tärkeimpiä asioita koulussa ovat kaverit, maukas kouluruoka sekä kävellen tai pyörällä kuljettava koulumatka.

Valitse kolme asiaa, jotka ovat tärkeitä koulussa

Vastaajien määrä: 275, valittujen vastausten lukumäärä: 946

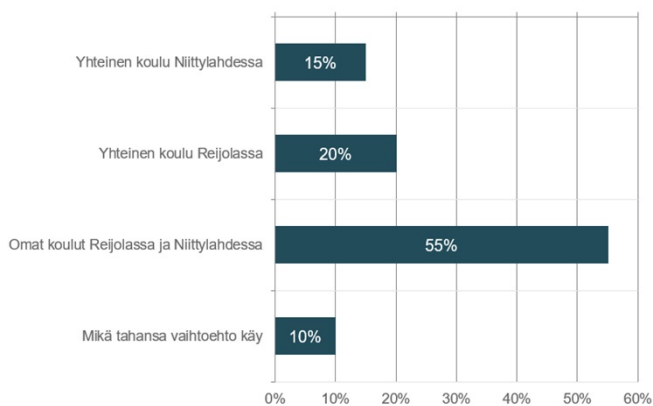

Lähde: Reijolan ja Niittylahden koulut - kysely lapsille

Myös henkilöstön vastaukset mukailivat lasten vastauksia. Henkilöstön mielestä koulu tulisi olla sekä Reijolassa, että Niittylahdessa. Kuitenkin 20 prosenttia henkilöstöstä katsoi yhden yhteisen koulun Reijolassa olevan paras vaihtoehto ja 15 Prosenttia katsoi yhteisen koulun Niittylahdessa olevan paras ratkaisu. 10 prosentille henkilöstöstä sopi mikä tahansa vaihtoehto.

Mikä näistä olisi sinusta paras vaihtoehto?

Vastaajien määrä: 20

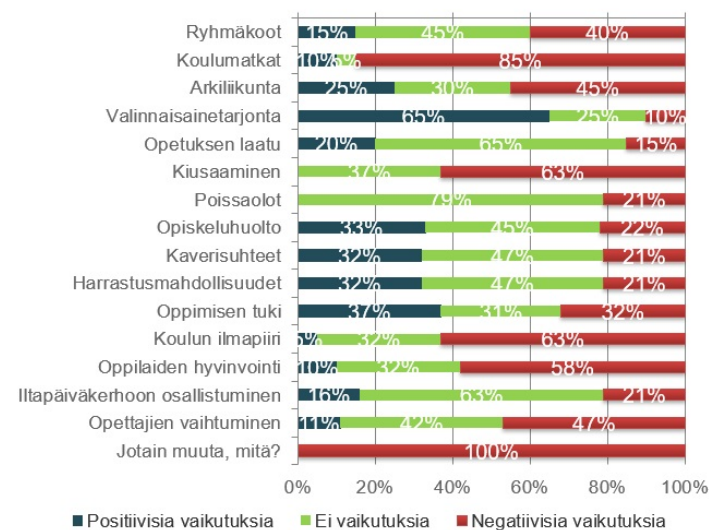
Lähde: Kysely kasvatus- ja opetushenkilöstölle - Reijola/Niittylahti

Opettajien vastauksissa korostui, että tärkeintä ei ole uuden koulun tarkka sijainti, vaan se, että henkilöstö pääsee aidosti mukaan suunnittelemaan tulevaa koulua ja rakentamaan yhteishenkeä. Henkilöstölle on olennaista, että kaikille riittää töitä ja että työn jatkuvuus ja sijoittuminen tulevassa koulussa selkiytyvät ajoissa. Henkilöstö toivoi, että muutokseen varataan riittävästi aikaa ja tukea, esimerkiksi työnohjausta, jotta kahden koulun toimintakulttuurit voivat rauhassa muotoutua yhteen.

Tilasuunnittelussa toivottiin huomioitavan monipuoliset opetustarpeet, kuten pienryhmä- ja erityisopetus, jotta ei jouduttaisi turvautumaan väliaikaisiin moduuliratkaisuihin heti uuden koulun valmistuttua. Osa vastaajista näki myös isommassa koulussa etuja, kuten paremmat mahdollisuudet tiimityöhön, tehtävien jakoon ja tuen toteuttamiseen. Kokonaisuutena henkilöstö toivoi, että tuleva muutos toteutetaan avoimesti, henkilöstöä kuullen ja heidän osaamistaan hyödyntäen, jotta siirtymä uuteen kouluun olisi mahdollisimman sujuva ja yhteishenki säilyisi vahvana.

Olisiko koulujen yhdistymisellä positiivisia vai negatiivisia vaikutuksia oppilaiden koulunkäyntiin alla olevien väitteiden osalta

Vastaajien määrä: 20

Lähde: Kysely kasvatus- ja opetushenkilöstölle - Reijola/Niittylahti

Opettajien avoimissa vastauksissa korostui, että koulujen yhdistymiseen on tärkeää valmistautua hyvissä ajoin ja yhteistyötä tulisi tiivistää jo useita vuosia ennen varsinaista muutosta. Sekä henkilökunnan että oppilaiden olisi hyvä tutustua toisiinsa etukäteen erilaisten yhteisten tapahtumien, koulutusten ja projektien kautta, jotta siirtymä uuteen kouluun sujuisi mahdollisimman luontevasti. Myös vanhempainyhdistysten osallistumista yhteiseen toimintaan pidettiin tärkeänä yhteisöllisyyden vahvistamiseksi.

Vastaajat painottivat, että molempien koulujen henkilökunta tulisi ottaa tasapuolisesti mukaan koulun suunnitteluun alusta alkaen. Erityisen tärkeänä pidettiin henkilöstön kuulemista tilojen ja toimintojen suunnittelussa sekä sitä, että uusi koulu koetaan aidosti yhteiseksi eikä toisen koulun jatkeeksi. Moni opettaja toi esiin, että aikaisemmat kokemukset yksipuolisesta suunnittelusta ovat herättäneet epäileilyä ja osattomuutta, ja tulevassa muutoksessa tämä virhe tulisi välttää.

Lisäksi korostettiin yhteisten pelisääntöjen ja koulukulttuurin luomista hyvissä ajoin ennen yhdistymistä. Työyhteisöjen ja oppilaiden yhdistäminen vaatii aikaa, suunnittelua ja resursseja, jotta yhteinen toimintatapa ja hyvä työilmapiiri voivat syntyä. Kilpailuasetelmia koulujen, henkilöstön tai oppilaiden välille tulisi välttää. Opettajat toivat esiin, että huoltajien vahva vastakkainasettelu on heijastunut oppilaisiin, ja opettajat joutuvat korjaamaan ristiriitoja koulun arjessa. Uusien luokkien muodostamisessa tulisi sekoittaa oppilaita eri kouluista, jotta vanhat ryhmäjaot rikkoutuvat ja kaikilla olisi aito mahdollisuus saada uusia kavereita ja rakentaa hyvä luokkahenki. Tiedottamisen tulisi olla avointa, realistista ja tasapuolista, ja esimerkiksi henkilöstöön vaikuttavista päätöksistä olisi tärkeää keskustella henkilökohtaisesti ja riittävän ajoissa.

Käytännön valmisteluissa tulisi huomioida oppimateriaalien ja välineiden yhtenäistäminen, henkilöstötarpeiden selvittäminen sekä tilasuunnittelu yhteistyössä molempien koulujen henkilökunnan kanssa. Yleisesti opettajat toivoivat, että muutoksessa edettäisiin avoimesti, tasapuolisesti ja yhteistä hyvää rakentaen, jotta uusi koulu voisi muodostua aidosti yhteiseksi ja toimivaksi yhteisöksi.

Koulun sijaintia koskevissa kommentteissa nousi esiin sekä Reijolan että Niittylahden etuja ja haasteita. Reijolan vahvuuksina mainittiin koulun läheisyydessä olevat liikunta-, kirjasto- ja nuorisotilat, kun taas Niittylahdessa nähtiin ongelmana väliaikaisten siirtotilojen käyttö, joka hajottaisi kouluyhteisön. Lisäksi nostettiin esiin koulumatkojen turvallisuus ja kevyen liikenteen väylien merkitys, etenkin jos koulun sijainti muuttuu.

Yhteenvetona opettajat toivoivat, että oppilaiden yhdistymistä valmistellaan suunnitelmallisesti, myönteisessä hengessä ja kaikkien osapuolten osallisuutta tukien. Tavoitteena tulisi olla uusi, yhteinen koulu, jossa kukaan ei tunne hävinneensä ja jossa oppilaat voivat kasvaa turvallisessa, yhteisöllisessä ympäristössä.

Joensuussa on rakennettu uutta toimintamallia osana Unicefin lapsiystävällinen kunta tavoitteita, jonka tavoitteena on valmentaa lapsia muutostilanteissa. Toimintamallia on testattu ja kehitetty edelleen aikaisemmissa koulujen yhdistymisissä. Toimintamallisissa oppilaat osallistetaan mukaan suunnittelemaan prosessia sekä järjestetään yhdistyvien koulujen oppilaille yhteisiä toimintapäiviä, jotta he pääsevät tutustumaan tuleviin koulukavereihinsa sekä uusiin aikuisiin. Oppilailta ja henkilöstöltä kerätyn palautteen perusteella toimintamalli on ollut toimiva ja sitä kannattaa hyödyntää myös tässä prosessissa.

Kuntalaisten ja huoltajien vastaukset:

Henkilöstön sekä kuntalaisten/huoltajien vastauksista suurin huoli liittyi oppilaiden kuljetuksiin ja liikunnan vähenemiseen. Koulukuljetusten pelätään vaikuttavan oppilaiden hyvinvointiin ja arkiliikunnan määrään.

Lisäksi esiin nousi turvallisuuteen liittyvät seikat kuten turvallinen koulumatka sekä koulun tontin turvallinen sijainti (esimerkiksi kaupan läheisyys ja sen vaikutukset turvallisuuteen ja hyvinvointiin).

Lisäksi kuntalaiset nostivat esiin huolen siitä, että muutokset kouluverkkoon voivat vaikuttaa alueen kehitykseen ja kaupungin imagoon. Kyselyssä pidettiin tärkeänä arvioida muutosten vaikutukset alueen elinvoimaisuuteen ja houkuttelevuuteen lapsiperheiden näkökulmasta.

Monia kuntalaisia mietityttää myös, heikentääkö koulun lakkauttaminen kylän elinvoimaa ja karkottaako se lapsiperheitä alueelta.

1.2 Vaikutukset fyysiseen terveyteen ja turvallisuuteen

Lapset

Koulujen yhdistyminen tarkoittaa osalle lapsista koulukyyteihin siirtymistä itsenäisen kouluun kulkemisen sijaan. Tämä voi vähentää lasten arkiliikunnan määrää, millä voi olla terveyteen negatiivisia vaikutuksia. Joensuussa koulukuljetuksen raja 1-2-luokan oppilailla on kolme kilometriä ja sitä vanhemmilla oppilailla 5 kilometriä. Näitä pidemmiltä koulumatkoilta oppilaat ovat oikeutettuja maksuttomaan koulukuljetukseen. Kodin ja koulun etäisyyksiä tietä pitkin on tarkasteltu vuosina 2019-2024 syntyneiden lasten osalta. Uuden koulun sijaitessa Reijolassa ja Suhmuran koulun jatkaessa toimintaa, 56 prosenttia kaikista Reijola-Niittylahti-Suhmura alueen oppilaista asuu alle kolmen kilometrin päässä koulusta, eivätkä näin ollen oikeutettuja koulukuljetukseen missään vaiheessa alakoulua (pl. Vaarallisen koulumatkan tai henkilökohtaisen syyn takia koulukuljetusoikeutetut). 28 % oppilaista asuu yli viiden kilometrin päässä koulusta ja ovat näin ollen koko alakouluaikinsa oikeutettuja maksuttomaan koulukuljetukseen.

Koulun sijaitessa Niittylahdessa alle kolmen kilometrin etäisyydellä koulusta asuisi 38 % lapsista ja yli viiden kilometrin etäisyydellä asuisi 17 % oppilaista.

Tällä hetkellä Reijolan, Niittylahden ja Suhmuran koulun oppilaista 26 % on oikeutettuja maksuttomaan koulukuljetukseen. Koulukuljetettavien lasten osuus säilyisi jokseenkin samalla tasolla tai pienentyisi nykyisestä kummalla tahansa koulun sijainnilla. Vaikka yksi koulu alueelta lakkautuisi, lasten määrän vähentyessä ja asumisen tiivistyessä koulun saavutettavuuteen ei tule muutosta.

Kyselyihin vastaajien (lasten ja henkilöstön) mukaan muutoksella olisi positiivisia vaikutuksia koulun tiloihin ja niiden kuntoon. Erityisesti henkilöstön kyselystä nousi esiin hyvän sisäilman merkitys. Tällä hetkellä

molemmissa koulurakennuksissa kärsitään sisäilmaongelmista. Reijolan ja Niittylahden kouluista tiloja on otettu pois käytöstä heikon sisäilman takia. Molemmissa kouluissa on lisäksi käytössä siirtotiloja huonon sisäilman takia. Molempien koulujen sisäilman tilannetta seurataan kohdekohtaisissa sisäilmatyöryhmissä ja tilanne on onneksi tällä hetkellä rauhallinen.

Iltapäivätoiminta ei ole lakisääteistä toimintaa eikä subjektiivinen oikeus, vaan sitä toteutetaan Joensuussa talousarvion mahdollistamassa laajuudessa. Yhden koulun mallissa on todennäköisempää, että iltapäivätoimintaan osallistuvien lapsien määrä riittää jatkossakin toiminnan ylläpitämiseen. Koulun sijainnilla ei ole vaikutusta iltapäivätoiminnan järjestämiseen.

1.3 Vaikutukset psyykkiseen hyvinvointiin ja ihmissuhteisiin

Lapset

Koulujen yhdistäminen vaikuttaa koulun oppilaiden yhteisöön. Oman yhteisön muuttuminen ja mahdollinen opettajan vaihtuminen voi aiheuttaa lapsille turvattomuuden tunteita. Muutos ei vaikuta suoraan lasten kaverisuhteisiin, sillä oppilaat siirtyvät yhdessä samaan kouluun. Toisaalta koulujen yhdistäminen tuo lapsille uusia ikätovereita, joista voi tulla uusia kavereita. Tämä nousi vahvasti esiin lasten kyselyssä, lapset kokivat, että koulujen yhdistymisen seurauksena he voivat saada uusia kavereita tai päästä samaan kouluun vanhojen, eri koulussa olevien lasten kanssa. Koulujen yhdistäminen tuo lapsille todennäköisesti uusia opettajia. Vaikka oma opettaja ei vaihtuisi, tulee lasten arkeen uusia aikuisia.

Koulujen yhdistyminen parantaa opiskeluhuollon palveluiden saatavuutta, mikä osaltaan vaikuttaa positiivisesti kasvu- ja oppimisympäristöön. Suuremmassa koulussa opiskeluhuollon henkilöstön läsnäolopäiviä on enemmän. Koulukuraattori, -psykologi ja -terveydenhoitaja ovat suuremmassa koulussa useampana päivänä kaikkien oppilaiden saatavilla kuin pienemmässä koulussa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9§ mukaan yhdellä kuraattorilla saa olla enintään 670 oppilasta ja yhdellä psykologilla enintään 780 oppilasta. Lisäksi perusopetuksessa yhdellä kouluterveydenhoitajalla saa sosiaali- ja terveysministeriön suositusten mukaan olla enintään 460 oppilasta ja yhdellä koululääkärillä enintään 2100 oppilasta. Vaikka opiskeluhuollon henkilöstöä on mitoitukseen suhteutettuna kouluissa jatkossa yhtä paljon kuin nyt, on palveluun pääsy helpompaa, kun opiskeluhuollon ammattilainen on useammin läsnä koululla.

Kiusaaminen

Henkilöstölle tehdyissä kyselyissä nousi esille huoli siitä, että isommissa kouluissa kiusataan enemmän kuin pienemmissä kouluissa. Kahden vuoden välein tehtävän Kouluterveyskyselyn tulokset eivät tue tätä näkemystä. Kouluterveyskysely on valtakunnallinen, laadukkaaksi todettu kysely, jonka avulla kartoitetaan laajasti lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä asioita. Kysely toteutetaan lapsille suunnatun kyselyn avulla. Yksi seurattava indikaattori on kiusatuksi tuleminen 4. ja 5. luokkalaisten keskuudessa. Joensuun suurimmissa alakouluissa kiusaamista kokeneiden prosentuaalinen osuus on joko kaupungin keskiarvon tuntumassa tai sen alle. Joensuun kouluissa prosentuaalisesti eniten kiusatuksi tulleita oppilaita on kouluterveyskyselyn perusteella yksittäisissä pienissä kouluissa. Näyttää siis siltä, että kiusaamistapausten määrään ei vaikuta niinkään koulun koko, vaan esimerkiksi koulun toimintakulttuuri (Kouluterveyskysely 2025).

Joensuussa on jo nyt samankokoisia kouluja kuin Reijolassa/Niittylahdessa tulisi olemaan yhdistymisen jälkeen. Joten on muistettava, että Joensuussa on kokemusta suuremmista kouluista ja koulujen toimintakulttuureissa on jo nyt huomioitu suuremman koulun tarve vastata kiusaamiseen ja muihin epämieluisiin ilmiöihin.

1.4 Vaikutukset palvelujen saatavuuteen ja laatuun

Lapset

Uuden koulun sijaitessa Reijolassa tai Niittylahdessa ja koulujen yhdistyessä, ei koulujen koko juurikaan kasva. Suunnitteilla on kaksisarjainen koulu. Reijolan koulu on tällä hetkellä yksisarjainen ja Niittylahden koulu kaksisarjainen. Joensuun suurimman koulut ovat kolmisarjaisia.

Pienemmän koulun hyvät puolet ovat tutut ja pysyvät opettajat koko lapsen ensimmäisten kouluvuosien ajan. Pieni kouluyksikkö ja yhteisö mahdollistaa oppilaan näkemisen yksilönä. Pienten koulujen haasteisiin kuuluu riippuvuus opettajien taidoista ja persoonista varsinkin silloin, kun koulu tai ryhmä on vain yhden opettajan varassa. Pelkästään yhden opettajan didaktiikka ja persoonallisuus voivat olla yksipuolisuudessaan riski, minkä takia lapsilla olisi hyvä saada kokemuksia myös toisenlaisesta opettajasta. Pienen koulujen haavoittuvuutena voidaan pitää myös sitä, että koulujen pedagoginen kehitys liittyy opettajien ammattitaitoon, energiaan ja sitoutumiseen. Henkilökunnan vähyyksyys saattaa aiheuttaa ristiriitoja henkilösuhteissa, ja jotkut opettajat voivat kokea ammatillista eristyneisyyttä työpaikassaan. (Räkköläinen ym. 2022, s.23, 138.)

Suuremmassa yksikössä henkilöstön osaamista voidaan hyödyntää monipuolisemmin. Esimerkiksi opettajat voivat opettaa erityisesti niitä oppiaineita, jotka ovat hänen vahvuuksiaan. Mahdollisuudet yhteis- ja samanaikaisopettajuuteen paranevat. Isommissa kouluissa voidaan lisäksi hyödyntää opettajien

erikoistumista esimerkiksi alkuopetukseen. Monessa isommassa koulussa opettajien pysyvyys on hyvä ja sama opettaja voi opettaa ryhmää koko alkuopetuksen tai koko alakoulun ajan. Isommalla koululla on mahdollisuus tarjota valinnaisaineita laajemmin ja monipuolisemmin.

Koulun koon sijaan opettajien osaaminen ja kyky hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä sekä valmiudet rakentaa yhteisöllistä toimintakulttuuria ovat avainasemassa. (Nyyssölä & Kumpulainen 2020, s. 45, Rökköläinen ym. 2022, s. 23)

Ryhmä koko

Oppilasryhmän koko ei määräydy koulun koon mukaan, vaan ikäluokan oppilasmäärä koulussa vaikuttaa luokan ryhmäkokoon. Pienessä koulussa iso ikäluokka voi aiheuttaa suuren opetusryhmän, koska on vain yksi opetusryhmä yhdelle ikäluokalle. Toisaalta osa ikäluokista voi olla niin pieniä, että opetus toteutetaan yhdysluokassa, jolloin samalla luokalla opiskelee useamman ikäluokan oppilaita. Suuremmassa koulussa ikäluokkien vaihtelu pystytään paremmin tasaamaan ja opetusryhmät saadaan mielekkään kokoisiksi ja yhdestä ikäluokasta koostuviksi.

Erityislapset ja heidän palvelunsa

Erityisopetusresurssi määräytyy kouluille oppilasmäärän perusteella. Suuremmalla koululla on mahdollisuus järjestää monipuolisia erityisopetuksenmuotoja. Erityisopetusta voidaan suuremmissa kouluissa tarjota laaja-alaisena erityisopetuksena, pienryhmäopetuksena tai tupa- ja tiimiluokkina. Joensuussa on lisäksi keskitettyjä pienryhmiä kehitysvammaopetukseen, sekä neuropsykiatrisesti oireileville lapsille. Näitä ryhmiä on jaettu maantieteellisesti eri puolille Joensuuta. Näiden ryhmien toimintaan kouluverkko muutoksella ei ole vaikutusta.

Pienemmän koulun valmius vastata koululaisten moninaiseen tuen tarpeeseen. Tuen tarve voi muodostua monella tavalla. Etenkin alueilla, joilla on paljon maahanmuuttaja taustaisia oppilaita, on yksisarjainen koulu kielen oppimisen näkökulmasta haasteellinen. Pienemmässä koulussa myös esimerkiksi pidennetyn oppivelvollisuuden oppilas, joka määrittää luokan maksimi oppilasmääräksi 20 oppilasta aiheuttaa haasteita opetuksenjärjestämiselle.

1.5 Vaikutukset elinympäristöön

Kuntalaisten kuulemisessa nousi huoli kouluympäristön turvallisuudesta sekä turvallisesta koulumatkasta. Kouluympäristön turvallisuus on Joensuun eri alueilla koettu hyväksi. Uutta koulua rakentaessa turvallisuus otetaan monella tasolla huomioon. Hankesuunnitelman yhteydessä kartoitetaan ja suunnitellaan mm. kulkureitit ja liikennöinnin koulun läheisyydessä niin, että turvallinen koulumatka toteutuu.

Koulurakennus on minne tahansa rakentuessa suuri rakennus ja sen vaikutukset elinympäristöön ja maisemaan tulee huomioida.

Lisäksi koulun sijainti vaikuttaa koulun muuhun käyttöön ja koulun lakkautuminen vaikuttaa tilojen iltakäyttöön.

1.6 Vaikutukset kulkuyhteyksiin ja liikkumiseen

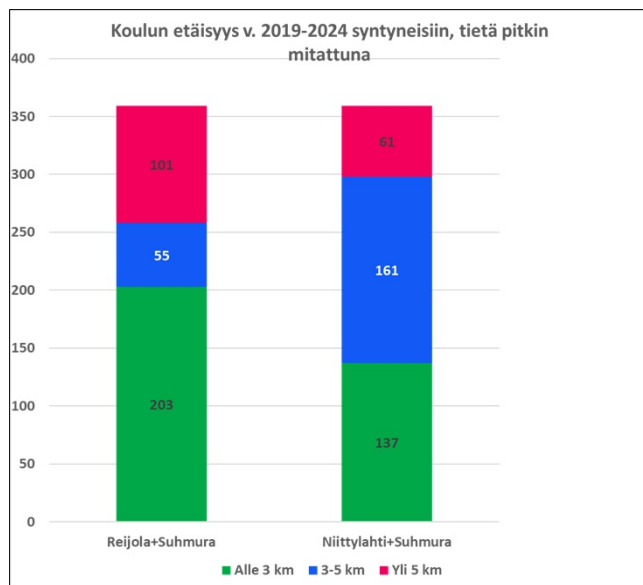
Eteläisen alueen kouluverkko muutoksen myötä koulukuljetettavien oppilaiden määrä säilyisi samalla tasolla tai vähentyisi nykyisestä. Koulukuljetuskustannusten näkökulmasta kasvua muodostuisi uuden koulun rakentuessa Niittylahden nykyisen koulun sijainnille.

Joensuun kaupungin koulukuljetuksen kilometrirajat ovat 1-2-luokkalaisilla 3 kilometriä ja muilla oppilailla 5 kilometriä. Näitä pidemmällä koulumatkoilla oppilas on oikeutettu maksuttomaan koulukuljetukseen.

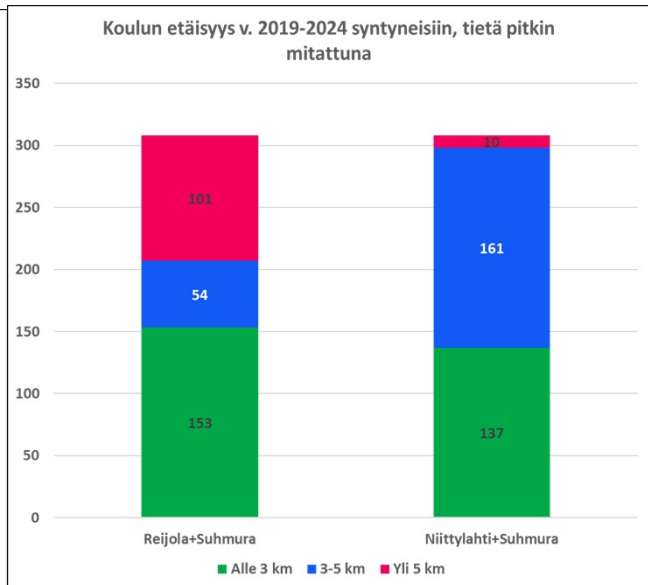
Koulujen sijaitessa Karhunmäen lisäksi Reijolassa ja Suhmurassa noin 56 % Reijolan, Niittylahden ja Suhmuran lapsista asuu alle kolmen kilometrin päässä koulusta ja 72 % alle viiden kilometrin päässä koulusta. Koulujen sijaitessa Karhunmäen lisäksi Niittylahdessa ja Suhmurassa noin 38 % Reijolan, Niittylahden ja Suhmuran lapsista asuu alle kolmen kilometrin päässä koulusta ja 83 % alle viiden kilometrin päässä koulusta. Valmistuvista uusista asuinrakennuksista yli 80 % odotetaan rakentuvan alle kolmen kilometrin päähän Reijolan koulusta. Keskimääräinen koulumatka kummassa tahansa vaihtoehdossa on noin 3,5 kilometriä.

Oppilaaksiottorajan ollessa Haapajoella alle kolmen kilometrin päässä Reijolan koulusta olevia lapsia on edelleen enemmän. Alle viiden kilometrin päässä koulusta olevia lapsia on selkeästi enemmän koulun sijaitessa Niittylahdessa.

Kuvaaja 1.

Kuvaaja 2.

Kuvaajat koulumatkojen pituuksista eri koulun sijainneilla. Kuvaaja 1. koulut sijaitsivat Reijolan Kaupparaitilla tai Niittylahden koulun tontilla, oppilaaksiottorajat mukailevat nykyisiä oppilaaksiottorajoja. Kuvaaja 2. Karhunmäen koulun oppilaaksiottoalue siirtyisi Haapajokeen saakka.

Valtakunnallisen Liikkuva koulu – tutkimuksen mukaan lähes kaikki oppilaat ilmoittivat kulkevänsä koulumatkan fyysisesti aktiivisesti, kun koulumatkan pituus oli alle kilometrin. Matkan lisääntyessä 1–3 kilometriin alakoululaisista kolmasosa kulki matkan moottoriajoneuvon kyydissä. Jos koulumatkan pituus oli 3–5 kilometriä 4.-6. -luokkalaisista oppilaista 73 % kulki matkan moottoriajoneuvon kyydissä. Joensuun koulukuljetus raja on kolme kilometriä. Liikkuva koulu –tutkimuksen mukaan useat lapset kulkevat tätäkin lyhyemmän matkan kouluun auton kyydissä. ([matkalla kouluun_0.pdf](#) ([liikkuvakoulu.fi](#)))

Liikenne infrastruktuuriin kohdistuvista investoinneista mm. turvallisuuden parantamiseksi ja joukkoliikenteen mahdollisuuksista vastata koulukuljetus tarpeisiin on tehty erillinen selvitys, joka on käsiteltävän asian oheismateriaaleissa.

1.7 Vaikutukset yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon ja sukupuoleen

Opiskeluhuollon palvelujen, oppimisympäristön moninaisuuden ja valinnaisaineiden määrän osalta yhdenvertaisuus kasvaisi yksiköiden yhdistyessä. Toisaalta osan lapsista siirtyminen koulukuljetusten piiriin voi vähentää lasten yhdenvertaisia mahdollisuuksia esimerkiksi osallistua koulun jälkeisiin harrastuksiin.

1.8 Vaikutukset mielekkääseen vapaa-ajanviettoon

Koulujen yhdistyessä koulukuljetusta käyttävien lasten ei juurikaan muuttuisi. Kuitenkin uusia alueilta, joilta oppilaat olisivat koulukuljetuksen piirissä muodostuisi. Maaseutu- ja saaristoalueilla asuvien lasten oikeuksia kouluverkon muutoksissa arvioineen julkaisun (Räkköläinen ym. 2022, 141-142) mukaan oppilaat kokivat koulukuljetuksen piiriin siirtymisen rajoittavan heidän arkeaan ja liikkumisen mahdollisuuksia yleensä. Koulukuljetusmatka oli toisaalta oppilaiden mielestä omaa tilaa ja mahdollisuus viettää aikaa ystävien seurassa. Koulukuljetuksen piirissä olevien oppilaiden voi olla hankalampi osallistua koulupäivän jälkeen tarjottaviin harrastuksiin. Koulukuljetuksen piiriin siirtyminen ei automaattisesti merkitse sitä, että osallistuminen olisi mahdotonta. Joensuun Harrastamisen Suomen mallissa on tehty onnistuneita kokeiluja niin, että lasten on mahdollista kulkea harrastuksen jälkeen kotiin koulukyydityksellä. Koulun lukujärjestysratkaisulla voidaan mahdollistaa lasten harrastaminen ennen tai jälkeen koulupäivän. Lisäksi Opetushallituksen kerhorahalla voidaan järjestää kerhoja muulloinkin kuin välittömästi ennen tai jälkeen koulupäivän, esimerkiksi keskellä koulupäivää.

Työikäiset ja Ikäihmiset

Koulurakennuksissa järjestetään ilta-aikaan monenlaista harrastustoimintaa työikäisille ja ikäihmisille. Koulun tilojen siirtyessä muuhun käyttöön, voi se kaventaa myös aikuisten harrastamisen mahdollisuuksia.

Kuntalaisvaikutuksen johtopäätökset:

Oikeus laadukkaaseen opetukseen, kohtuullisiin ja turvallisiin koulumatkoihin, kieleen, oppimisen tukeen ja oppilaan ohjauksen palveluihin sekä turvallisiin ja terveellisiin koulutiloihin ovat keskeisiä lapsen sivistyksellisiä oikeuksia. Sosiaaliset oikeudet kattavat sisälleen esimerkiksi oppilaan oikeuden saada oppilashuollon palveluja, kuten kouluterveydenhuollon palveluja ja kuraattori- ja psykologipalveluja. Sivistykselliset ja sosiaaliset oikeudet ovat keskeisessä roolissa, kun käsitellään kouluverkon muutokseen liittyviä asioita. ”Oppilaan edun”, eli lapsen edun määrittelemisen erilaisissa päätöksissä ei ole yksiselitteistä. Olosuhteita vaikeuttaa usein se, että lapsen etu voi olla intressiristiriidassa muiden etujen kanssa. Vastassa voi olla myös toisen lapsen tai toisten lapsien etu. Myös eri alueilla asuvien lasten ja perheiden välille syntyy vastaavanlaisia ristiriitoja lapsen edun kannalta. Koulutuksen laatua tasa-arvon kannalta arvioitaessa tulee ottaa huomioon esimerkiksi se, onko opetusta saatavilla turvallisen matkan päässä kodista tai muusta asuinpaikasta, onko opiskelun ja opettamisen edellyttämät tilat terveelliset, turvalliset ja tarkoituksenmukaiset, onko kaikilla opiskelijoilla yhdenvertaiset mahdollisuudet valinnaisuuteen ja vastaako oppilashuolto opiskelijoiden tarpeita? Osa näistä laatukriteereistä saattaa täytyä isossa koulussa, osa (pienemmässä) kyläkoulussa. (Räkkönen ym. 2022, s. 23-24, 30, 137.)

Kouluverkkomuutoksella pyritään vastaamaan useampaa asiaan. Merkittävimpiä niistä ovat lasten määrän merkittävä väheneminen ja talouden sopeuttaminen. Mikäli kouluverkko muutosta ei tehdä, on koulujen taloutta sopeutettava muulla tavalla. Muita tapoja säästää koulutuksesta on vähentää opetuksen määrää, suurentaa ryhmäkokoja tai vähentää oppimateriaaleihin kohdistettua rahoitusta. Näillä kaikilla olisi merkittäviä vaikutuksia jokaisen oppilaan koulunkäyntiin ja oppimiseen. Näillä keinoilla euromääräinen talouden sopeutus olisi huomattavasti pienempi kuin esitetyllä kouluverkkomuutoksella.

Kouluverkkomuutoksen keskeiset vaikutukset:

- Vaikutukset alueen elinvoimaisuuteen ja houkuttelevuuteen lapsiperheiden näkökulmasta.
- Kiusaamistapausten määrään ei vaikuta koulun koko, vaan muut seikat, kuten koulun toimintakulttuuri.
- Kansallisissa oppimistulosarvioinneissa ei ole nähty suuria oppilaiden välisiä osaamiseroja eroja isojen ja pienten koulujen välillä.
- Yksi isomman yksikön eduista on laajempi valinnaisainetarjonta. Isommassa kouluyksikössä on myös helpompi järjestää oppilashuollon palvelut sekä ja erityisen tuen palvelut lapsille.
- Oppilasryhmän koko ei määräydy koulun koon mukaan, vaan ikäluokan oppilasmäärästä.
- Isompien yksiköiden etu on tilojen monipuolisempi ja joustavampi käyttö.
- Sellaisilla lapsilla, jotka ovat tähän saakka kulkeneet koulumatkan jalan tai pyörällä ja siirtyisivät koulukuljetuksen piiriin, arkiliikunta todennäköisesti vähenee sekä koulumatkaan käytetty aika pitenee.
- Oppilaat voivat kokea koulukuljetuksen piiriin siirtymisen rajoittavan heidän arkeaan. Koulukuljetusmatka voi toisaalta olla oppilaiden mielestä omaa tilaa ja mahdollisuus viettää aikaa ystävien seurassa.
- Koulukuljetuksessa olevien oppilaiden voi olla hankalampi osallistua tarjottuihin harrastusmahdollisuuksiin koulun jälkeen.
- Tavoitteena harrastamisen Suomen mallin edelleen kehittäminen, jotta koulukuljetusoppilaat voivat osallistua koulun jälkeisiin harrastuksiin
- Onnistuakseen muutos vaatii uuteen kouluun siirtyvien sekä vastaanottavan koulun oppilaiden ja henkilökunnan huolellista valmistautumista etukäteen.

2. VAMMAISET HUOMIOIDEN ERI VAMMAISRYHMÄT

2.1 Kuulovammaiset

Oppilaille pyritään turvaamaan opetus omassa lähikoulussa aina kun se on mahdollista. Lähikouluun voidaan esimerkiksi palkata viittomakielen tulkkeja.

Tilojen suunnittelu

Kaikissa uusien tilojen suunnittelussa otetaan esteettömyys ja saavutettavuus huomioon.

Tulkkaus

Järjestetään tarvittava tulkkaus.

2.2 Näkövammaiset

Saavutettavuus ja esteettömyys

Oppilaille pyritään turvaamaan opetus omassa lähikoulussa aina kun se on mahdollista. Arvioidaan oppilaan näkökulmasta paras ratkaisu järjestää opetus.

Tilat

Kaikissa uusien tilojen suunnittelussa otetaan esteettömyys ja saavutettavuus huomioon.

Liikkuminen

Kaikissa uusien tilojen suunnittelussa otetaan esteettömyys ja saavutettavuus huomioon.

2.3 Fyysisesti toimintarajoitteiset ja muut vammaiset

Liikkuminen

Kaikissa uusien tilojen suunnittelussa otetaan esteettömyys ja saavutettavuus huomioon.

Tilat

Kaikissa uusien tilojen suunnittelussa otetaan esteettömyys ja saavutettavuus huomioon.

Vammaisvaikutusten johtopäätökset:

Joensuun kaupunki järjestää vammaisten opetuksen osana omaa toimintaa. Oppilaalle pyritään tarjoamaan tarvittava tuki lähikouluun lisäämällä omasta koulusta saatavaa tukea. Joensuulla on lisäksi keskitettyjä

pienryhmiä (Kelpo-luokat), joissa annetaan opetusta vammaisille. Kelpo-luokkia on jaoteltu maantieteellisesti eripuolille kaupunkia, huomioiden eri alueiden tarpeet.

Kouluverkkoesityksen ehdotetuilla koulujen lakkautuksilla ei ole vaikutusta keskitettyihin pienryhmiin. Alueen uuden koulun suunnittelussa otetaan huomioon kehitysvammaisten opetus ja varataan tilat kehitysvammaisten opetukseen. Kouluverkon tiivistyessä oman lähikoulun mahdollisuus tukea vaativaa erityistä tukea tarvitsevaa oppilasta paranee. Suurempi oppilasmäärä tarjoaa koululle enemmän resursseja ja kasaa tukea tarvitsevia oppilaita samaan kouluun. Tällöin tuen moninaiset muodot ovat helpommin toteutettavissa.

Oman lähikoulun lakkautuminen tuo vammaisille oppilaille samanlaisia huomioon otettavia seikkoja, kuin muillekin oppilaille. Vammaisten oppilaiden osalta lähikoulun mahdollinen vaihtuminen, uudet tilat ja uusi koulumatka tulee huomioida toteutus vaiheessa huolellisesti. Keskitettyjen pienryhmien oppilaisiin kouluverkko muutoksella ei ole vaikutusta.

3. KAUPUNGIN ORGANISAATIO JA HENKILÖSTÖ

Henkilöstön määrä ja asema

Henkilöstölle suunnatun kyselyn perusteella esille nousivat huoli ryhmäkokojen kasvamisesta, pelko töiden loppumisesta ja muutoksen negatiivisesta vaikutuksesta työilmapiiriin. Henkilöstön hyvinvoinnin osalta esille nousi puhtaan sisäilman merkitys.

Joensuussa koulut resursoidaan suhteessa oppilasmäärään. Tämän seurauksena eteläisen alueen kouluverkkoratkaisu, ollessaan mikä tahansa ei suoranaisesti vaikuta henkilöstön määrään. Kuitenkin lasten määrän vähentyessä ja alueelta koululaisten vähentyessä yhden sarjallisen verran, henkilöstön määrä tulisi vähentymään joka tapauksessa.

Opettajia eläköityy vuosina 2025-2031 yli 100, joista luokanopettajia on noin puolet. Koulunkäynninohjaajia työskentelee huomattava määrä määräaikaissä tehtävissä hankerahoituksella. Kummassakaan ammattiryhmässä ei ole odotettavissa irtisanomisia koulujen lakkautusten myötä. Lisäksi määräaikaaisia opettajia ja koulunkäynninohjaajia on vuosittain kouluissa paljon. Vakituiseen henkilöstöön kohdistuvat vaikutukset ovat koulun vaihtumisia ja joissain tapauksissa kyseeseen voi tulla tehtävänkuvan muuttuminen, henkilön koulutus ja pätevyys huomioiden.

Eteläisellä alueella Reijolan tai Niittylahden koulun lakkautuessa vähentyy yksi koulunjohtajan tehtävä. Koulunjohtaja on luokanopettajan virassa oleva henkilö, jolla on luottamustehtävänä koulun johtaminen. Koulunjohtaja voidaan tarvittaessa siirtää virkoineen muuhun luokanopettajan virkaan.

Kouluverkkomuutos aiheuttaa usean opettajan ja koulunkäynninohjaajan työpaikan vaihtumisen ja tämä tulee huomioida yksilöllisesti ja jokaisen koulun tasolla. Kouluverkkomuutoksella on tunnistettu olevan vaikutusta koulujen työilmapiiriin ja vanhojen työyhteisöjen hajoaminen ja vanhoista kollegoista erilleen joutuminen tulee huomioida prosessissa. Huomioimisen tulee olla yksilöllistä ja koulukohtaista.

Kouluverkkomuutoksen seurauksena koulujen ryhmäkoot eivät ole kasvamassa. Lapsimäärän vähenemä mahdollistaa koulujen yhdistämiset ilman ryhmäkokojen tai koulujen kokojen kasvamista.

Laskettu henkilötyövuosien vähenemä on pienempi kuin kouluverkkomuutosten aikana tapahtuva lapsimäärän vähenemä. Näin ollen kouluissa on jatkossa enemmän aikuisia lapsiin nähden kuin nyt.

Organisaatio- ja henkilöstövaikutusten johtopäätökset:

Koulutus- ja nuorisopalveluissa henkilöstön vähentymä on kouluverkkomuutosten ajanjaksolla suhteellisesti pienempi kuin ennustettu oppilasmäärän vähenemä. Näin ollen kouluverkkomuutosten astuttua voimaan, on kouluissa enemmän aikuisia lapsimäärän nähden, kuin tällä hetkellä.

Koulujen lakkautukset ja sitä seuraavat työyhteisöjen päättymiset tulee huomioida muutoksen aikana. Työyhteisöille tulee mahdollistaa asian prosessointi. Henkilöstölle on tuotava mahdollisimman hyvissä ajoin tietoon uusi koulu, jossa opetus jatkuu vanhan koulun lakkautuessa. Kouluverkkopäätöksen jälkeen tulee tehdä yksityiskohtainen suunnitelman henkilöstön sijoittumisesta koulujen lakkautumisen jälkeen. Tässä tulee huomioida henkilöstö ja kuulla heidät.

4. KAUPUNGIN TALOUS

Kaupungin menot ja tulot

Suunnitelluilla kouluverkonmuutoksilla on merkittävä vaikutus kaupungin käyttötalouteen. Käyttötalouden vuotuisissa menoissa yhden uuden koulun rakentaminen kahden uuden koulun sijaan on noin 700 000 euroa. Lisäksi kustannuksiin vaikuttaa koulun sijainti. Sijainnin ollessa Niittylahdessa kasvavat joukkoliikenteen kustannukset 60 000–200 000 euroa.

Vastaavan kokoisen taloudellisen säästön tekeminen koulutuspalveluissa muualta, kuin kouluverkosta vaikuttaisi merkittävästi koulujen opetuksen laatuun.

Investoinnit

Kouluverkon muutos ei vaadi uusia investointeja. Investoinnit, jotka kouluverkkoon tulevana vuosina kohdistuu ovat sellaisia, jotka ovat investointisuunnitelmassa. Kuitenkin päädyttyäessä muuhun kuin jo selvitettyihin koulun rakentamispaikkoihin, voi maankäytöstä johtuvat kustannukset paitsi hidastaa

prosessia, niin myös kasvattaa sen kustannuksia. Tällaisia vaikutuksen arvioita ei ole tehty vaihtoehtoisista rakentamispajoista, kuten Mulonportti.

Talousvaikutusten johtopäätökset:

Kouluverkko muutoksella ja koulujen lakkauttamisella on merkittävä taloudellinen vaikutus. Vastaavan kokoista sopeuttamista ei ole mahdollista tehdä kouluista millään muilla keinoilla koulutuspalveluissa.

5. YMPÄRISTÖ

Kouluverkkomuutoksella ja koulujen lakkauttamisilla on vaikutusta ympäristöön. Keskeisimmät vaikutukset muodostuvat koulukuljetusten päästöistä sekä rakennusten lämmittämisestä ja ylläpidosta.

Koulukuljetusten lisääntymisen oletetaan lisäävään ympäristölle haitallisten päästöjen määrää.

Ylläpidettävien rakennusten vähentymisen oletetaan vähentävän, esimerkiksi lämmityksestä muodostuvien haitallisten päästöjen määrää. Tarkempi ympäristövaikutusten arviointi vaatisi erillisen, ulkopuoliselta toimijalta tilatun laskelman.